



SATRANÇ HAKEMLERİ VE GÖREVLERİ

IA&IO Tahsin AKTAR

TUTARLILIK

UYUM

KARARLILIK

DENGE

DÜRÜSTLÜK

GÜVEN

SATRAŇ

HAKEMLERİ VE

GÖREVLERİ

Satranç Hakemleri

Görev Anlayışı ve İlkeler

Hakemlerin Temel Görevleri

Yarışma Öncesi Görevleri

Yarışma Sırasındaki Görevleri

Yarışma Sonrası Görevleri

IA&IO Tahsin AKTAR



Hakem olmak zordur. Uzun mesafeli koşu gibidir. Emek ister, sabır ister.

Bütün spor dallarında zordur hakemlik. İyi hakem olmaktır esas olan. Buna çaba gösterir hakemler. Yükselmeyi, terfi etmeyi öne alırlar hobi olarak baksalar da.

Ama aslında bir 'iş'tir hakemlik. Hakemlik özveri ister.

Satranç sporunda da bu zorluğu yaşayanlar bilir.

“İyi hakem kimdir, nasıl iyi hakem olunur?”

“Hakemlerin temel özellikleri nelerdir?”

Hakemler, organizasyon başlamadan önce bir dizi görevle karşılaşır. Yarışma yerine gelmeden önce bu görevlerin neler olduğunu öğrenmek, özellikle kurallar metnini gözden geçirmek her hakem için yerinde bir çalışma olacaktır.

Başhakemlerin diğer hakemlere göre iş yükleri, yetki ve sorumlulukları daha çoktur ve farklılıklar gösterir. Başhakem pek çok konuda yardımcıları veya diğer hakemleri yetkilendirebilir. Ancak sorumluluğunu devredemez ve paylaşamaz. O nedenle başhakem tüm hakemleri eşit düzeyde yetkilendirmemelidir.

SATRAŇ HAKEMLERİ

Hakemlerin spor karşılaşmasındaki etkinliği spor dalına göre farklılık gösterir. Futbol, basketbol gibi spor dallarında hakemler çok daha etkindir. Bazı dallardaysa bu etkin rol daha azdır. Gözlem, denetim ve masa başı işler öne çıkar. Satranç hakemliği de işte böyle, kendini göstermeden ama gerektiğinde hemen orada olan bir niteliğe sahiptir. Hakem genelde yarışmanın, sonrasında da maçı önüne geçmez. Geri planda kalmaları, gerekli oldukları anlarda görünmeleri çok önemlidir.

Hakemlerin;

- Spor ve sporcuyu sevmeleri öncelikli yönleridir.
- Üst düzeyde dikkat, çabukluk, doğruluk, kesin ve yerinde karar verebilme gibi yeteneklere sahip olması beklenir.
- Sorumluluk sahibi, kararlı, tarafsız ve güvenilir kişiler olması esastır.
- Oyunlar süresince kuralları tarafsızca uygulamaları en temel özellikleridir.

Yapılan araştırmaların bulgularının yer aldığı bir makalede iyi bir hakemin özellikleri sıralanıyor. Tutarlılık, uyum, kararlılık, denge, dürüstlük, karar verme, güven ve isteklendirme iyi bir hakemin özelliklerini oluşturuyor.

İyi hakem

Hakemler aynı veya benzer durumlardaki kararlarında farklılık göstermemelidir. Kuralları her iki oyuncu için de eşit ve aynı şekilde uygulamalıdır. Bunu sağlayamayan hakemler oyuncular ve antrenörler tarafından eleştirilir. Bu tutarlı duruş olmazsa oyuncular, hakemin ne zaman neye öncelik tanıyacağı, hangi durumlarda takdir hakkını kullanacağı konularında duraksamaya (kararsızlığa) düşerler. Hakemlerin yeterli olmadıkları yönünde bir yargı oluşur. Konulan kurallar, uygulama önerileri ve bu amaca yönelik olarak alınan diğer önlemler hakemleri bu duruma düşürmemelidir.

Bir hakem karar vermede duraksama yaşarsa oyuncular ne olacağını bilemezler. Ardından da verilen kararın hatalı olduğunu düşünürler. Karar verme süreci hakemin oyuna müdahale ettiğinde ya da kendisine bir durum karşısında başvurulduğunda en kısa sürede tamamlanmış olmalıdır.

Kendine güvenen hakemler yarışma boyunca karşılaşılabilecek güçlükleri aşabilir, durumu kontrol edebilir. Böyle davranışlara sahip olan hakemler sezileriyle de öndedirler ve

yaptıkları işten zevk de alırlar. Hakemin, yaptığı işten zevk alma duygusu azalırsa hakemliği sürdürmeleri güçleşir.

Eğitim eksikliği

Uzun mesafeli koşuda hakemin kişisel özellikleri de öne çıkmalıdır. Hakem kendisine özen göstererek duruş ve davranışlarıyla her ortamda farklılığını ortaya koyabilmelidir. Hakemde özellikle ve öncelikle 'güven', ardından da amaca yönelik davranışta bulunma hali varsa olumlu sonuçlara ulaşılabilir. 'Eğitim' ve doğru yönetimin, hakemin gelişimini ve amaca yönelik davranış sürdürmesini sağlayacak iki önemli etmen olduğunu da anımsatmakta yarar vardır.

Eğitim programları dinamik bir yapı olduğu için günün koşulları, eğitim gereksinimleri, gelişen kural ve uygulamalar öne alındığında sıklıkla geliştirilebilir. Uygulanan eğitim programının günün değerleriyle uyumadığı öne sürülüyorsa, neyin uymadığı yönünde bir değerlendirme yapmanın gereği doğmuş demektir.

Eğitimde uygulanan programın güçlü yanlarını görebilmek önemlidir. Bunun için bir değerlendirme çalışmasının yapılması gerekir. Programın zayıf yanlarını sahada görev yapan hakemlerin verdikleri kararlardan anlaşılabilir. Bir takım yarışmasında masada görev yapan hakemin nerede duracağını bilememesi, kaptanlarla iletişimi becerememesi, bireysel etkinliklerde bile nerede nasıl bir tavır koyacağını bilememesi, ceza vermekten çekinerek durumu 'idare etmeyi' önermesi, oyuncularla 'kavga' etmekten çekinmemesi, gerektiğinde riski göğüsleyememesi, kuralları uygulamayı becerememesi durumları hakemlere uygulanan eğitim programının zayıf yanlarını ortaya koyar.

Hakemler eylem ve söylem birliğinde olmalıdır

Oyuncular, hakemin neye öncelik tanıyacağı, hangi durumlarda takdir hakkını kullanacağı konularında duraksamaya düşmemelidir. Bu durum başta oyuncular ve antrenörlerde 'güven' sorunu yaşatır. Verdikleri karar ve tutumlarında oluşacak yetersizlik duygusu, hakemlerin önünde gidermekte zorlanacakları bir sorun yumağı oluşturur. Gittikçe de eğitim eksikliği ortaya çıkar.

Güven duygusu

Yarışma boyunca karşılaşılabilecek güçlükler hakemin kendine güvenmesiyle aşılabılır. Başarılı hakemler, durum ne olursa olsun, 'olumlu davranışlar' sergilemeye devam

ederken kendilerini de kontrol edebilirler. Böyle davranışlara sahip olan hakemler sezileriyle de öne çıkarlar.

Hakemlerin benzer durumlarda verecekleri kararlar farklı olmamalıdır

Kurallar her oyuncu için aynı biçimde ele alınarak uygulanmalıdır. Bu yönde verilen kararlarda 'tutarlı olmak' çok önemlidir. Bu tutarlı duruş aynı yarışmada, aynı salonda görev yapan tüm hakemler için geçerli olmalıdır.

FIDE Satranç Kuralları, hakemlerin, yeterli, adil ve tam olarak tarafsız olduklarını da varsayar. Böyle olunca da hakemlerin özgür iradeleriyle karar vermelerine yönelik olarak çok detaylı kurallar oluşturulmadığının işaretleri de sıralanır. Bu yaklaşım 'dürüstlük' ilkesinin de bir karşılığı olsa gerek.

Bir kararın, yarışma boyunca verilen diğer kararlarla çelişmemesi gerekir

Hakemlerin verdiği kararların oyuncular, antrenörler ve diğer satranç bileşenleri tarafından kabul görmesi yetkinliğini gösterebilmesine bağlıdır. Hakem, sayılan bu bileşenlerin satranç sporunda olmazsa olmazlar arasında olduğunu bilmelidir. Bilgisi ve ortaya koyduğu deneyimiyle bunu sağlayamayan hakem, özellikle de yerine getiremediği uygulamalarla hatalı kararları karşısında çok şiddetli eleştirilere uğrar.

Hakemin verdiği kararın hatalı olduğunu düşünenler her zaman olabilecektir. Bu durum, özellikle oyuncularında, kaygı ve hayal kırıklığı doğurur. Karşılaşılan durum üzerine karar verme süreci uzadıkça da bu duygu yoğun biçimde açığa çıkar. Karar verme sürecinde hakemin durumu anlamak ve kavramak için bir zamana gereksinimi olduğu da ayrı bir gerçektir.

İletişim

Başhakem, organizasyon öncesi ve uygun olacak devirlerde hakem toplantıları düzenlemelidir. Başhakem, bu toplantılar yoluyla, hakemlerle doğrudan iletişim kurmuş olur. Tüm hakemler birbirleriyle iyi iletişim içerisinde olmalıdır. Konuşmalarda, jest ve mimiklerde, olağan dışı davranılmamalıdır. Hiç gerek yokken asık bir yüzle toplum karşısına çıkmamaya özen gösterilmelidir.

Masalarda durumları gözlemleyen hakemler, bir oyuncu, bir çalıştırıcı bakışıyla oyunları izlememelidir. Beğenilen ya da en kötü hamleyi yapan oyuncunun karşısında 'aferin' ya da 'bu da olur mu' anlamlarına gelebilecek yüz ifadesi takınan hakemlerin varlığı da gözlenmiştir. Bunun yanında maçı kazanan oyuncuyu kutlayan hakemlere de

rastlanmıştır.

Kurallardan ödün vermeden, herkese karşı olabildiğince hoşgörölü olunmalıdır. Oyuncu, yönetici gibi organizasyonun bir parçası olan kişilerin, anlamlı ve olanaklı istemleri yerine getirilmelidir. Her zaman, bir şeyleri tek tek sıralamak, bir şeylerin unutulmasına yol açar. Açıklamalarda ana ilkeler ve kurallar, herkesin anlayabileceği biçimde ortaya konulmalıdır.

Hangi sınıfta hakem ve hangi görevde olunursa olunsun, çevreden gelecek eleştiriler duyulmalı ama bu eleştirilere yanıt verilmeye çalışılmamalıdır. Duyulan eleştirilerden sonraki turlar veya başka etkinlikler için alınacak dersler olabilecektir. Eleştiriye yanıt vermek, üstlenilen görev bakımından yerinde ve zamanında olmayabilir. Kişileri, uygulamaları, kurumsal kimliği savunmak için belki de başka birinin söz alması daha yerinde olacaktır. Unutmamalıdır ki, Dünyanın her yerinde, her spor dalında hakemlerin verdiği kararlar ve hakemlerin kendisi eleştirilir. Ancak, hakemlerin görevi, kurallarda yazılı olanları yerine getirmektir.

Mutlak tarafsızlık ilkesi ve anlayışı egemen olmalıdır

Oyun kurallarını tam ve eksiksiz uygulayan, kuralların dilini ve ruhunu bilen, kararları tartışılmayan hakemler için 'başarılı' denilebilir. Başarıya giden yol oyun salonunda yaşayarak oyunculara yakın olmakla sonlanır. Egolarından arınmış cesur davranışlar sergileyen hakemler başarılı hakemler arasındadır. Hakem iyi ve başarılı olursa yarışma da iyi olacaktır. Güven, başarılı bir hakemin en önemli özelliğidir. Hakemin yarışma için kendini yeterli bulamaması görev yapmasını zorlaştırır.

Kolay ulaşılacak için doğal olunmalıdır

Hakemler, satranç bileşenleriyle etkili iletişim kurabilmelidir. Onlarla kurulacak 'uyumlu' davranışlar çok önemlidir. Bu uyum çabası hakemin sakin ve rahat olmasını sağladığı gibi ortaya koyacakları performanslarının da iyi olmasını sağlar.

Hakemler oyunun asıl unsurlarındandır

Hakemler masalardaki oyunları izlemelidir. İzleme süreci bir oyuncu gözüyle gelişmemelidir. Hakemler oyuna öğrenmek, eğlenmek için bakmamalıdır. Yani oyunlar oyun sırasında hakem tarafından bu yönüyle çözümlenmemelidir! Masalara oyunun gelişimini, durumunu gözlemek için tepki göstermeden, karışmadan bakılmalıdır. Bu iki 'bakma-izleme' eylemi yönünden ortaya çıkan ayrıntı çok önemlidir. Hakemler, salt

kuralların uygulanmasıyla yarışmanın yönetiminden sorumlu olduğu anlayışının yanında, yarışmanın ve oyunun asıl unsurlarındandır.

Hakemlerin masalardaki denetimleri sırasında; hamlelerin oyuncular tarafından notasyon kağıdına doğru olarak kaydedilmesi sağlanırken, satranç saatinin doğru çalıştığı ve kullanılan/kalan süreler kontrol edilirken, oynanan oyunlar hakkında da bir fikir oluşturmaları beklenir. Bu bir gerekliliktir ve aynı zamanda görevdir.



HAKEMLERİN GÖREV ANLAYIŞI VE İLKELER

Satranç hakemlerini diğer spor dallarının hakemlerinden ayıran önemli bir etmen vardır. Satranç sporu uzun zaman diliminde tamamlanan etkinliklerdir. Böylesi etkinliklerin hakemleri olmaları nedeniyle görev anlayışlarını da bu yönüyle izlemek yerinde olur.

- Spor ve sporcuyu sevmek öncelikli duygu ve davranış biçimi olmalıdır.
- Üst düzeyde dikkat, çabukluk, doğruluk, kesin ve yerinde karar verebilme gibi yeteneklere sahip olunması beklenir.
- Sorumluluk sahibi, kararlı, tarafsız ve güvenilir kişiler olunması esastır.
- Bir satranç hakeminin en temel rolü satranç kurallarına sıkıca uyulmasını sağlamaktır.
- Oyunlar süresince kuralların tarafsızca uygulanması da en temel özelliktir.
- Kurallar hakemlerin adil ve tarafsız olduklarını öne alır.
- Hakemler kurallara uyulmasını sağlarken kendileri de kurallara sıkıca uyacaktır.
- Hakemler kendilerine verilmeyen hiçbir yetkiyi kullanamaz.
- Hakemler kurallarda ele alınmamış hiçbir uygulamayı yapamaz.
- Hakemler, kuralda dile getirilenden ayrı, kuralın dili ve ruhuna ters olarak bir kavram geliştirip yeni bir uygulama yapamaz.
- Hakemler, kuralın emrettiği uygulamaları yaparken, kuralı zayıflatacak bir adım atamayacağı gibi daha sert uygulamalar da yapamaz.



HAKEMLERİN TEMEL GÖREVLERİ

Hakemlere, önceden belirlenmiş ilkeler ve buna dayalı görevlerin dışında, yarışma yönergeleriyle farklı görevler yüklenmemelidir. Hakemlerin bir takım ilkelere uymaları da görevleri arasında sayılabilir.

- Başhakem, yardımcıları, hakemler eylem ve söylem birliğinde olmalıdır.
- Net söylemlerde bulunmalıdırlar ki, sonradan yanlış anlaşılmanın önüne geçilebilsin. Aksi durumda farklı seslenişlerde bir ölçüde haksız bir avantaj sağlanmış olur.
- Yarışma alanı ve diğer alanlarında oyuncu ve antrenörlere, diğer katılımcılara hakem kararları karşısında kuralların anlatımından kaçınılmalıdır. Günah çıkarırcasına, sonradan da olsa, kural ve karar ilişkisi üzerinde söyleşide dahi bulunulmamalıdır.
- Her tur öncesi oyunculara birtakım açıklamalar yapmaktan kaçınılmalı, onların yoğunlaşmaları bozulmamalıdır.
- Hakemler, yarışma sırasında başhakemin ve organizasyon yöneticilerin kararlarına uyma konusundaki bilinçlerini yitirmemelidir.
- Oluşan bir durum karşısında verilen bir kararın, yarışma boyunca benzer durumlarda verilen kararlarla çelişmemesi için önlem alınmalıdır. Hakemler bu konuda uyarılarak sorgulanıp kontrol edilmelidir.
- Oyunların oynandığı alana kimlerin girebileceğinin listesi organizasyon yöneticisinden istenmelidir.
- Sorunların giderilmesi, problemlerin çözülmesi için hakemler birbirlerine dayanışma içinde destek olmalıdır.
- Kolay ulaşılmak için doğal olunmalıdır. Ancak kolay ulaşılır izlenimi vermek için hemen her konuda, her olayın içinde, organizasyonun her yerinde olmaya çaba göstermek de hatalı bir tutumdur.
- Oyuncuların hile yapmalarına engel olacak önlemler alınmalıdır. Bu konuda azami dikkat gösterilmelidir.
- Organizasyon için önceden planlanmış ilkelerin üstünde kural konulmamalıdır.
- Her zaman sakin ve soğukkanlı olunmasında yarar vardır. Aşırı heyecan göstererek salon veya koridorlarda koşmak gibi hareketlerden kaçınılmalıdır.
- Hakemler, birbirlerine ve diğer iş görenlere seslenirken her zaman nazik saygı ifadeleri kullanmalıdır.

- Oyuncu ve diğer katılımcılara açık alanlarda hakem kimliklerini unutmadan hareket etmeli, davranış ölçüsü buna göre ayarlanmalıdır.
- Herkese ve her zaman uygun davranışlar gösterilmeli, saygılı, vakur ve ağır başlı duruş sergilenmelidir.
- Başhakem veya hakemler, birbirleriyle, görevli ve iş görenlerle hiçbir şekilde, hiçbir konuda açıktan tartışmaya girmemelidir.
- Açık ortamlarda sigara ve alkollü içecek gibi tüketimlerin yasak olduğu unutulmamalıdır.
- Organizasyon süresince, oyuncularla birlikte olunabilecek havuz, deniz ve diğer eğlence ortamlarından (varsa) yararlanırken dahi diğer zamanlardaki özel yaşamlarındaki kadar rahat olunmamalıdır.
- Hakemler yarışma öncesi ve sırasında, salon içindeki saygınlıklarının ve otorite anlayışlarının zarar görmemesi için oyuncu, antrenör ve diğerlerine karşı doğru resim vermelidir.
- Oyunculara hangi nedenle olursa olsun, elle temasta bulunulmamalıdır.
- Cep telefonu ile konuşmanın, mesajlaşmanın, benzeri elektronik cihazlardan yararlanmanın yasak oluşu, kurallar gereği, hakemler için de geçerli olduğu bilinmelidir.
- Mutlak tarafsızlık ilkesi ve anlayışı her zaman akıldan çıkmamalıdır.

Başhakemler

- Risk ve kriz yönetimi konularında temel bilgileri edinmelidir.
- Yarışma öncesi teknik hazırlığını tam ve eksiksiz yapmalıdır.
- Sağlık ve güvenlik konularında da görev verilmiş olduğu unutulmamalıdır.
- Yarışmanın kötü yönde gelişmesine izleyici kalmamalıdır.
- Kuralların doğru biçimde uygulanmasını sağlamalıdır.
- Yarışmanın gidişiyile ilgili olarak gelişmelerden haberdar olmalıdır.
- Doğru kararları vererek gerektiğinde masada görev yapan hakemin verdiği kararı bozarak adaleti sağlamalıdır. (Madde 12'nin dili ve ruhu bunlara izin vermektedir.)
- Özel durumlardan kaynaklanan sorunlara çözüm bulmalı, kuralları hatalı biçimde yorumlayan açıklamalar yapmamalıdır.
- Hakemlerin özgür biçimde karar vermesini kısıtlayacak detaylı anlatımlar ve açıklamalar ortaya koymamalıdır.

Görevler

Hakemlerin salon içindeki görev anlayışları her zaman tartışılmıştır. Aynı salonda aynı durum karşısında iki ayrı hakemin ayrı kararlar vermesi buna en güzel örnektir. Hakemin salonda sergilediği duruşu, verdiği kararlar, kuralları uygulama becerisi, salondaki görüntüsü '*bir bilen*' olarak anlaşılmalı, böyle algılanmalıdır. Bu amaca yönelik olarak, hakemlerin oyuncularla yapacağı her iletişim dikkat çekecektir. Dikkat çeken hakemin doğru ve yerinde yaptığı uygulamalar olmalıdır.

Hakemlerin görevleri bugüne değin yarışma öncesi, yarışma sırası ve sonrası olarak sınıflandırıldığı görülür. Burada da bu gelenekten ayrılmamaya özen gösterildi.

Hakemlerin Yarışma Öncesi Görevleri

- Yazılı kaynaklardan hakemlerin temel görevleri ve görev tanımlarını, işlerin nasıl yürüyeceğine ilişkin iş tanımlarını öğrenir.
- Yarışma yönergesi ve yarışmayla ilgili diğer kuralları inceler.
- Organizasyonun dayandığı temel esasların neler olduğunu öğrenir.
- Oyunların hangi eşlendirme sistemine göre ve hangi tempoda oynanacağı, değerlendirme ölçütlerinin neler olduğu, bu yarışma sonunda kazanılacak hakların neler olacağı, itirazların nasıl değerlendirileceği konularını gözden geçirir.
- Organizasyonun tüm ayrıntılarını öğrenir.
- Organizatörlerle tanışır ve gerekli görüşmeleri yapar.
- Organizasyon için gerekli dokümanların nasıl kullanıldığını öğrenir.
- Tur gün ve saatlerinin belirtildiği programla, eşit puan durumunda eşitliklerin nasıl bozulacağını öğrenir.
- Önceden belirlenmiş oyunların oynanacağı yeri (oyun salonunu) denetler. Aydınlatma, iklimlendirme, havalandırma gibi ortam değerlerini kontrol eder.
- '*Oyun Alanı*', hakemlerin, teknik, güvenlik ve yeterlilik ölçütleri açısından sorumlu oldukları yerleri içerir. Bu hazırlıklar açısından gerektiğinde organizasyon yöneticisinden destek ister.
- Dinlenme alanlarıyla oyunların izlenebileceği yerler inceler.
- Masaların, sandalyelerin, satranç takımlarıyla saatlerin, notasyon kağıdı gibi diğer belge ve donanımların hazır olup olmadığını denetler.
- Satranç takımlarının ve saatlerin norm ölçülerde olmasını sağlar.

- Oyun masalarının aynı hizada, benzer renkli taşların aynı yönde dizilip dizilmediğini kontrol eder.
- Satranç taşlarının doğru dizilip dizilmediği, birbirleriyle oynayacak oyuncuların yerleri, sırası ve yarışma tablosuna (eşlendirme listesi) göre dizilip dizilmediğini kontrol eder.
- Satranç saatlerinin ayarlarının tam olduğu, bataryalarının uygun olduğu, bütün oyuncular için masalarda notasyon kağıdının olup olmadığı, gerekli donanımın tam ve yerinde olup olmadığını denetler.
- Organizasyon öncesi görev unvanına bağlı olarak, bazı donanım ve dokümanların, hakem hazırlık çantasında bulunmasına özen gösterir.
- Organizasyon için gerekli dokümanların ve standart formların kullanımı konusundaki bilgilerini yeniler.
- Oyuncuların, antrenörlerin veya yöneticilerin uygun isteklerine olumlu yanıt verir. Her zaman hayır diyen ve ulaşılmaktan kaçınılan hakem görünümünü yansıtmış olmamak için dikkatli davranır.
- İzleyicilerin rahat ve huzurlu bir ortamda oyunları izlemelerini sağlamak için izleme alanları veya koridorların düzenini inceler.

Hakemlerin Yarışma Sırasındaki Görevleri

- Hakem kendi kalemini taşır. Oyuncuların elindeki kalemi istemek durumuna düşmez.
- Jest ve mimiklerini kontrol eder. Oyuncuların yaptığı hamle karşısında davranışlarını kontrol edebilecek bir tavır geliştirilmesi gerektiğini öğrenir.
- Sonuçları düzenli olarak kayıtlara geçirir.
- Satranç saatlerinin çalışmasını denetler.
- Hamlelerin, oyuncular tarafından, notasyon kağıtlarına doğru olarak kaydedilmesini sağlar.
- Oyuncuların davranışları ve karşılıklı ilişkilerini gözler. Anlaşmazlıkları çözer, tartışmaları önler.
- Oyuncuların dürüstçe ve spor anlayışına uygun bir şekilde yarışıp yarışmadıklarını denetler.
- Anlaşmalı beraberliğin, oyun sırasında gerçekleşmesi gerektiği anlayışına sahip olarak, tanık olduğu farklı uygulamalara derhal el koyar.
- Gereksinimleri için oyunların oynandığı alandan ayrılmaları gerektiğinde bölüm yöneticisi hakeme bilgi verir. (Sık aralıklarla çeşitli nedenlere dayalı olarak görev

alanının terk edilmesi kabul edilebilecek bir davranış değildir.)

- Masalarda oyuncularla kurulacak iletişimde rahat ve sakin olur. Telaş ve aşırı duyarlı duruş, hata yapılması olasılığını artırır.
- Bir nedenle masaya davet edildiğinde veya masalarda maç sonuçlarını alırken diğer masaları rahatsız etmemeye özen gösterir.
- Hakemin hangi nedenle masaya davet edildiği önemli değildir. Bir '*el atma*' gerekiyorsa satranç saatini durdurur. Durdurulan satranç saati, masaya davet ediliş nedenine göre gereğini yerin getirildikten sonra tekrar çalıştırır.
- Kural dışı durumlar veya tekrarlanmış konuyla ilgili incelemeler, oyuncuların masasında yapılmaz. Hakemler, bu amaçla ayrıca düzenlenmiş inceleme masalarını kullanır.
- Üst üste oluşan tekrar pozisyonlarını incelemek belki kolay olacaktır. Ancak, farklı zamanlarda oluşmuş tekrar pozisyonlarını incelemek zaman alacaktır. Bu süreyi çok hızlı geçirmek için, beceri kazandıracak uygulamalar yapar.
- Satranç saati üzerinde yapılacak yeni ayarlamaları (yaptırımlar gibi), olanaklı olduğu ölçüde hızlı yapar.
- Satranç saati üzerinde yapılacak her uygulama öncesi hangi oyuncunun saatinin çalıştığını, (hamlede kimin olduğu) saatlerdeki göstergeleri (saat, dakika, saniye, hamle sayısı) mutlaka not eder.
- Bir maçın sonucunu alırken, her iki notasyon kağıdındaki oyuncu isimlerinin aynı, maç sonucunun okunur biçimde ve aynı olduğunu denetler. Bir farklılık olması durumunda, bunun nedeni araştırılarak, doğru sonuca ulaşır.
- Hakemler uzun süre ayakta görev yaptıkları için yorulur. Belli bir düzen içinde oluşturulan hakem masalarında kısa aralıklarla dinlenme olanağını yaratır.
- Oyuncuların masalarına, sütun veya duvarlara yaslanarak, oyunculara ait masa ve sandalyelere oturarak dinlenmeye çalışmanın doğru bir görüntü oluşturmayacağını bilir.
- Dinlenme sırasında, hakemlerin, dergi, gazete veya satrançla ilgili kaynakları okumalarının, bilgisayar ve internet ortamında yer almalarının kabul edilemez davranışlar olduğunu bilir.
- Seğilen diyagonal ve görev bölgesinde doğru yerde durmak önemlidir. Masaların önünde bulunarak seğilen bölgeden daha fazla sayıda masanın gözleneceğini bilir.

- Masalardaki denetimler sırasında oynanan oyunlar hakkında da bir fikir oluşturur.
- Oyunlar sırasında oyuncuların rahatı için birtakım önlemler alır. Rahat bir ortamda, baskıcı olmayan, sorulara olumlu yanıt verebilen hakem profili oluşturur.
- Oyunlar sırasında hakemin dikkat eksikliği önemli sorunlar doğurur. Dikkat eksikliğini giderir.
- Görevlendirilen salonda gerektiğinde 'görünen', diğer zamanlarda 'görünmeyen' hakem olur. Gereksiz yere 'yasak' koymaya gayret göstermez.
- Zaman sıkışması varken oyunları ve satranç saatini titizlikle izler.
- Görev alanında oluşan bir olumsuz durum karşısında karar verme güçlüğü yaşayabilir. Başhakem veya yardımcısına, bir başka hakeme başvurarak yardım ister. Bu en doğru davranıştır.
- Oluşan bir olumsuz durum karşısında yapılan itirazın, itiraz kuruluna gönderilmeden çözümlenmesini sağlar.
- Hakem olarak verdiği kararları uygular. Gerekliyse hiçbir etki altında kalmadan yaptırım uygulanmaktan da kaçınmaz.
- Uygulanan yaptırımların kimlere, ne zaman, hangi madde kapsamında yapıldığı gibi bilgileri raporlaştırır.
- Sakin ve güven verici biçimde seslenerek uygulamalarını tamamlar.
- Hakem oyunculara örneğin, *"Rakibiniz saatini durdurmadan hamle yapamazsınız."* demez.
- Oyun sırasında hastalanan oyuncuları 'sağlık uygulama yönergesine' uygun olarak sağlık birimine ivedilikle ulaşmasını sağlar.

Hakemlerin Yarışma Sonrası Görevleri

- Yarışma sonuçlarını, turnuvanın özel kurallarına göre eşit puanlı oyuncular arasında eşitlik bozma yöntemleriyle eşitlikleri bozulmuş olarak açıklar.
- Yaptırım kararlarını, itirazları ve yapılan uygulamaları, yarışma sonuçlarını organizasyon yönetimine teslim eder.
- Hakem raporu düzenler.
- Organizasyon yöneticisinden teslim alınan malzemeyi eksiksiz olarak geri verir
- Yarışma sonuçlarını, kuvvet derecesi hesaplamaları için ilgili kurula gönderir.
- Varsa itiraz ve değerlendirmeleri ilgili kurullara gönderir.



**SATRANÇ
HAKEMLERİ VE
GÖREVLERİ**